

LUNDS UNIVERSITET
Ekonomihögskolan

Kandidatuppsats

VT- 2010

Nationalekonomisk institution

Är den finansiella krisen 2008-2009 symmetrisk för de 26 EU-länderna?

Handledare:
Klas Fregert

Författare:
Lujain Mohatan

Innehållsförteckning

INNEHÅLLSFÖRTECKNING	2
FIGURFÖRTECKNING	3
SAMMANFATTNING	4
1. INLEDNING	5
1.1. TIDIGARE FORSKNING	6
1.2. SYFTE.....	7
1.3. MÅLGRUPP/FORTSATT FRÅGOR	7
1.4. METOD OCH AVGRÄNSNING	8
2. STORLEK BNP-FALL	10
3. KRISGRUPPERING ENLIGT BIDRAGSANDEL	12
4. VILKA SEKTORER DRABBAS MEST?	17
4.1. Krisgruppering enligt produktionsnedgång.....	17
4.2. Ett exempel på tillverkningskrisland: Finland.....	18
4.3. Ett exempel på byggindustrikrisland: Litauen.....	21
4.4. Sammanfattning av produktionsnedgången och BNP-fallet	21
5. SEKTORSSTORLEK	23
5.1. Gruppering efter sektorsstorlek	23
5.2. Sektorsstorlek och den finansiella krisen.....	25
6. BAKOMLIGGANDE FAKTORER	28
6.1. Exportandel och exportfall	28
6.2. Huspriser	32
7. SLUTSATS	35
REFERENSER	36

Figurförteckning

Figurer

Figur 1. Totalt BNP-fall 2008 Kv. 2-2009 Kv.3 från det mest till det minst drabbade landet.	10
Figur2. Bidrag BNP för tillverkningssektorn	14
Figur 3. Bidrag BNP för byggindustri sektorn	14
Figur 4. Bidrag BNP för finansiell sektorn	15
Figur 5. Produktionsnedgång för tillverkningsindustri krisländer från det mest drabbade landet till det minst drabbade landet.	17
Figur 6. Produktionsnedgång för byggindustrikrisländer från det mest drabbade landet till det minst drabbade landet.....	20
Figur 7. Tillverkningsindustrisektors storlek utifrån landets totala BNP.....	23
Figur 8. Finansiellsektors storlek utifrån landets totala BNP.....	24
Figur 9. Jordbrukssektors storlek utifrån landets totala BNP.....	24
Figur 10. Byggindustrisektors storlek utifrån landets totala BNP	25
Figur 11. Sambandet mellan sektorsstorlek och produktionsnedgång för tillverkningsindustri sektorn	26
Figur 12. Exportandel för varor och tjänster utifrån landets totala BNP för 2009 Kv.3.....	29
Figur 13. Exportfall av varor och tjänster från det mesta drabbade landet till det minsta drabbade landet för 2009 Kv.3	29
Figur 14. samband mellan exportfall och exportandel för varje land	31
Figur 15. Samband mellan bidragsfall i tillverkningsindustri sektorn och exportandel	31
Figur 16. samband mellan totala BNP-fall och exportandel för varje land.....	32
Figur17. husprisfall från det mest drabbade landet till det minsta drabbade landet.....	33
Figur 18. Sambandet mellan bidragsfall och husprisfall	34
Figur 19. Samband mellan produktionsnedgång i byggindustri sektorn och husprisfall för de 16 länder.....	34

Tabeller

Tabell 1. Tillverkningskrisländerna	12
Tabell 2. Byggindustrikrisländerna	13
Tabell 3. Finansiellkrisländerna	13
Tabell 4. Samband mellan BNP-fall och typ av land.....	22

Sammanfattning

- Titel:** Är den finansiella krisen 2008-2009 symmetrisk för de 26-EU-länderna?
- Författare:** Lujain Mohatam
- Handledare:** Klas Fregert
- Seminariedatum:** 2010-06-04
- Kurs:** Kandidatuppsats i Nationalekonomi, inriktning makroekonomi (NEKK01)
- Syfte:** Syftet med denna studie är att undersöka de 26 EU-länderna för att se om den nuvarande finansiella krisen har drabbat alla EU-länder på samma sätt och lika hårt. Jag kommer även att undersöka om det är samma sektorer som drabbas av en global symmetrisk kris.
- Metod:** I min studie kommer jag att utgå från de största sektorerna i industrin. De är tillverkningsindustrisektorn, byggindustrisektorn, den finansiella sektorn och jordbrukssektorn. Jag kommer att jämföra BNP-fall för varje land, räkna bidragsandel av BNP som är en produktionsnedgång för varje sektor samt andel i BNP, d.v.s. sektorsstorlek. Bidragsmetoden hjälper oss att undersöka hur mycket varje sektor har bidragit till BNP-fall i vart och ett av de studerade länderna. Jag kommer även att titta närmare på två spridningskanaler för den globala krisen till enskilda länder via två marknader: bostadsmarknaden och exportmarknaden.
- Slutsats:** Trots att krisen är global och 'symmetrisk' har den slagit olika mellan länderna och sektorerna. Jag kan inte hitta något samband mellan en sektors storlek och nedgången inom den sektorn. Sektorns storlek är således inte en aspekt i dess känslighet. Jag kan konstatera att exportberoende länder drabbades mer enligt sammanställningen, d.v.s. är mer känsliga, på grund av deras beroende av handel.
- Sammanfattning** Denna uppsats omfattar en studie av den senaste finanskrisens påverkan på europeiska länders ekonomier med avseende på bruttonationalprodukt, BNP, samt på de större sektorerna inom dessa länder. Studien är baserad på insamling och analys av statistisk data från krisperioden och går ut på att dela upp insamlad data i olika grupper för att senare kunna se om det finns indikationer på förändringar som kan relateras till krisen, inom varje gruppering.

1. Inledning

Den nuvarande finansiella krisen började i USA i mitten av 2007 och orsakades av en finansbubbla. Detta innebär att man betalar ett pris för finansiella tillgångar, till exempel aktier eller fastigheter som överstiger realvärdet på tillgången.

Finansbubblan uppstår på marknaden genom att aktörerna har orealistiska förväntningar på de finansiella tillgångarna, vilket kan leda till att de betalar ett för högt pris på tillgången vilket i sin tur medför en prisökning i tillgångarnas värde. Aktörerna drar till sig snabba vinster i början. Men för att finansbubblan skall kunna fortsätta växa krävs ett flöde av kapital som driver priserna uppåt. När inflödet av kapital börjar avta faller priserna på marknaden. Vilket leder till att utbudet på marknaden blir större än efterfrågan och värdet på tillgångarna faller till realvärdet för tillgången. Wikipedia (2010-03-24).

Den nuvarande finansiella krisen startade i Europa efter 2008 kvartal 2 efter en lång period av snabb ökning av utlåningen, låga riskpremier, riklig tillgång på likviditet, stark hävstångseffekt, stigande tillgångspriser och utveckling av bubblor på fastighetsmarknaden. Detta ledde till ett likviditetsunderskott i den finansiella sektorn som spridit sig vidare till konsumenter och företag. Resultaten blev ökning av lager, fall av marknadspris och nedgång i industriproduktionen för hela Europa. Brian, N. (2009-12-17).

1.1. Tidigare forskning

Den enda studie som jag har hittat där sektorerna jämförs är N. Brians studie *Recession in the EU-27: length and depth of the downturn varies across activities and countries* (2009-12-17).

Brian går in på de finansiella kriser som har inträffat under 90-talet och 20-talet och orsakerna bakom dem, t.ex. den stora depressionen på 1930-talet och dess koppling till kraschen på den amerikanska aktiemarknaden (Wall Street). Därefter jämför Brian de mest betydande nedgångarna i EU-27:s industriella produktion sedan 1990. I rapporten jämför han sedan när produktionen för EU-27-länderna toppades och vilka faktorer som låg bakom den toppningen. Han jämför också den senaste lågkonjunkturen d.v.s. 2008-2009 med nedgångar 1992-1993 och 2001-2002. Brian visar också längden på den ekonomiska nedgången var olika i olika länder.

Brian tar upp sektorsproduktion som har gått ner och noterat nedgång i gruvdriftsstödjtjänster (vilket är en mycket liten industriell verksamhet), motorfordon, detaljhandel, tillverkning av livsmedel och drycker. I rapporten noterar Brian att längden på nedgången i allmänhet var ganska hög för ett antal verksamheter, som t.ex. tillverkning av konsumtionsvaror som möbler, kläder, datakomponenter, elektronikvaror och optikprodukter.

Rapporten saknar frågeställning och direkta resultat. Den är en rapport som kopplar samman den nuvarande finansiella krisen med 90-talets med 20-talets kriser samt räknar vilka sektorer som har drabbats mest. De sektorer Brian studerar är inte samma som de sektorer jag undersöker. Mina sektorer är tillverknings-, byggindustri-, finansiell- och jordbrukssektorn. Därför kommer inte jag att använda mig av denna rapport längre fram i uppsatsen. Brians rapport har en annan infallsvinkel än min uppsats och undersöker andra områden.

Tyvärr har jag inte heller hittat andra studier som tar upp de enskilda sektorernas nedgång och om hur den nuvarande eller en tidigare finansiell kris har påverkat dem.

1.2. Syfte

Syftet med min uppsats är att undersöka de 26 EU-länderna för att kunna se om och hur den nuvarande globala finansiella krisen har drabbat enskilda länder. Det som jag vill undersöka för det första är om den totala aktiviteten mätt med BNP har fallit och för det andra om det finns någon klar struktur för hur länderna drabbas av den finansiella krisen. Det vill säga om den finansiella krisen drabbar samma sektorer i de undersökta länderna. Studien kommer dessutom att avslöja vilka länder som har klarat sig bättre än andra under den finansiella krisen.

En sådan studie kan ge oss en bild samt en uppfattning om hur krisen drabbar länderna, vilka sektorer drabbar som mest, och vilka länder som drabbats mest.

Jag undersöker slutligen två möjliga spridningskanaler för den globala krisen till enskilda länder via två marknader: bostadsmarknaden och exportmarknaden.

1.3. Målgrupp/fortsatta frågor

Målgruppen för denna uppsats är ekonomer och planerare inom den finansiella sektorn, men även beslutsfattare utgör en potentiell målgrupp. Ett sätt att gå vidare med denna uppsats är en fördjupningsforskning som kan ge oss bättre rön om mekanismer i finansiell uppgång och fall. Resultatet av min undersökning kan ge en bättre förklaring till varför upptäckta resultat har uppstått på det sättet.

1.4. Metod och avgränsning

I hela arbetet har jag använt mig av statistiska data för att kunna undersöka hur krisen har slagit EU-länderna som är högteknologiska länder med hög produktion.

Jag inleder mitt arbete med att räkna BNP-fall för alla EU- länder i avsnitt 2. Med denna metod kan vi se tydligt vilka länder som har drabbats i större utsträckning än andra samt hur stort fallet i BNP har varit för varje EU-land.

I avsnitt 3 kommer jag att räkna ut hur produktionsfallet i olika sektorer bidragit till BNP-fall genom att räkna ut bidragsandel som består av två komponenter som är sektors produktionsnedgång och sektors andel i BNP. Detta avsnitt ger oss en tydlig bild om vilka sektorer som har bidragit till BNP-fall. Jag har även grupperat varje land utifrån de sektorer som har drabbats mest. I detta avsnitt kan vi tydligt se vilka länder som har haft störst kris i och vilken sektor. I avsnitt 4 kommer jag att räkna ut den första komponenten av bidragsformel som är produktionsnedgång, för att kunna konstatera och gruppera vilka sektorer som har drabbats mest under den nuvarande finansiella krisen. Jag har även grupperat varje land utifrån de sektorer som har drabbats mest och kallat dem för tillverkningskris-, byggindustrikris-, finansiellkris-, och jordbrukskris- länder. I avsnitt 5 kommer jag att räkna den andra komponenten av bidragsformel som är sektorsstorlek. Jag har räknat sektorns storlek utifrån landets totala BNP. Detta kan också ge oss en bild av vilka sektorer som är störst för varje EU-land. I avsnitt 6 kommer jag att undersöka de bakomliggande faktorer som är exportandel, exportfall och huspriser.

I slutet av mitt arbete kommer jag att dra slutsatser utifrån mina statistiska data som kommer att redovisas i avsnitt 7.

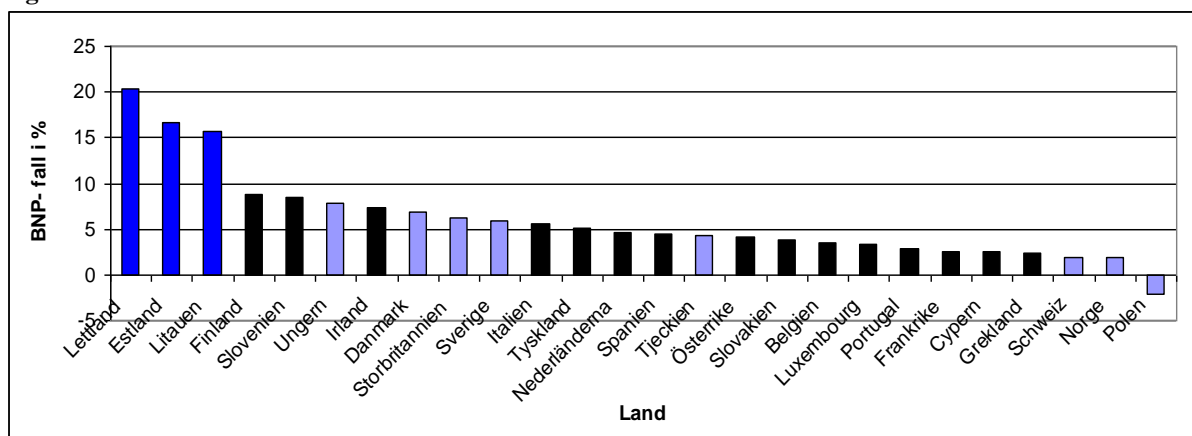
Jag har hämtat alla data från Eurostats hemsida, alla data är säsongjusterade och alla siffror räknades i miljoner euro, kedjelänkade volymer, referensår 2000 (i 2000 års växelkurser). Uträkningarna har gjorts för period 2008 kv. 2 till 2009 kv. 3 eftersom de flesta EU-länderna har nått sitt topp kvartal i kv.2, 2008 och nådde sin botten i kv. 3, 2009. Efter 2009 kv. 3 har många EU-länder börjat gå upp från sin lågkonjunktur till högkonjunktur.

Jag har inte hittat några statistiska data för tillverkningsindustrisektorerna för Irland, Portugal och Belgien. Eurostat saknar data för de tre länderna när det gäller tillverkningsindustrisektorn men inte för de andra tre sektorerna d.v.s. byggsektorn, finansiella sektorn och jordbrukssektorn. Jag har dragit mina slutsatser utifrån de data som jag har hittat.

2. Storlek BNP-fall

Jag har räknat BNP-fallet för perioden 2008 Kv. 2 till 2009 Kv. 3, som visas i figur 1. Figur 1 ger oss en klar bild om vilka länder som har drabbats mest, d.v.s. i vilka länder som BNP har fallit mest i.

Figur 1. Totalt BNP-fall 2008 Kv. 2-2009 Kv.3 från det mest till det minst drabbade landet.

Källa: Eurostat, GDP and main components- volumes.

De mest drabbade länderna är de baltiska länder som är Lettland, Estland och Litauen där BNP har fallit med 15 till 20 %.

De så kallade PIGS-länderna, (Portugal, Italien, Grekland och Spanien) med stora statsfinansiella underskott våren 2010, har inte drabbats lika hårt. Enligt figur 1 kan vi inte se ett tydligt mönster mellan PIGS-länder och BNP-fall.

När det gäller EMU-länder som är 15 länder, kan vi dela in dem i tre grupper. Den första gruppen har drabbats mest och där har vi Finland, Slovenien och Irland. BNP-fall för den första gruppen ligger mellan 9 % och 7 %. Den andra gruppen har drabbats mindre och där har vi Italien, Tyskland, Nederländerna, Spanien, Österrike och Slovakien. BNP-fall för den andra gruppen ligger mellan 6 % och 4 %. Den tredje gruppen har drabbats minst och där har vi Belgien, Luxemburg, Portugal, Frankrike, Cypern och Grekland. BNP-fall för den tredje gruppen ligger mellan 3 % och 2 %. Vi kan konstatera att EMU inte har gett medlemsländerna en särskilt skydd mot den nuvarande finansiella krisen.

Enligt figur 1 ser vi att Polens totala BNP har gått upp med 2,1 % mellan 2008 Kv.2 till 2009 Kv.3 medan alla andra EU-länderna totala BNP har fallit.

Vi kan konstatera att Polen är det enda landet som inte drabbats av den nuvarande finansiella krisen. Förklaringen bakom det enligt IMF: s Poul Thomsen ligger i att Polen har en stor ekonomi med en stor inhemsk marknad, vilket innebär mindre exportberoende. Detta innebär också att Polen har varit mindre utsatt för negativa spridningseffekter från omvärlden. En annan bakomliggande förklaring är att Polen har ett välbalanserat och lönsamt banksystem. Dessutom hade beslutfattarna utrymme för att motverka effekterna av penning- och finanspolitik, eftersom Polen inte hade makroekonomiska obalanser inför krisen. Polen hade stor nytta av sin rörliga växelkurs. Att Polen har klarat sig bra ligger inte bara i landets starka ekonomi utan även i god politisk förvaltning och sund ekonomisk politik. Camilla A. (2010-03-26).

3. Krisgruppering enligt bidragsandel

I detta avsnitt kommer jag att räkna bidragsandel som består av två komponenter som är sektors produktionsnedgång och sektorsandel i BNP. Jag har räknat ut sektorns bidrag till BNP-fallet enligt formeln:

Sektorsbidrag till BNP-fall = sektorns produktionsnedgång i % \times andel i BNP

Det totala BNP-fallet är lika med summan av alla sektorsbidrag. Det betyder att det totala BNP-fallet är lika med den andelsvägda summan av produktionsnedgångarna enligt bidragsformeln.

I detta avsnitt har jag sorterat länderna med största sektors bidragsandel, d.v.s. bidrag dividerat med BNP-fallet, till den minsta sektors bidragsandel, som vi kan se i figur 2 till figur 4.

Tabell 1. Tillverkningskrisländerna

Land	Produktionsnedgång i %	Andel i BNP i %	Bidrag i %	BNP-fall i %	Bidrag/ BNP i %
Finland	23	27,6	6,2	8,8	71,2
Tjeckien	18	31,6	5,7	4,3	131,1
Slovenien	19	24,1	4,6	8,4	54,3
Sverige	21	21,7	4,5	5,9	76,6
Estland	25	18,1	4,5	18,4	24,7
Slovakien	12	39,1	4,5	3,8	119,6
Ungern	19	22,6	4,2	7,9	53,7
Tyskland	19	22,2	4,2	5,1	82,1
Italien	18	17,4	3,1	5,6	54,9
Österrike	13	20,9	2,8	4,1	68,1
Spanien	18	13,9	2,5	4,5	56,3
Danmark	16	13,3	2,1	6,8	31,2
Luxemburg	21	8,2	1,7	3,4	50,7
Frankrike	12	11,5	1,4	2,5	54,7
Grekland	11	10,2	1,1	2,3	48,7
Norge	8	10,0	0,8	1,9	43,7
Polen	1	22,1	0,3	-2,1	-13,6

- 1) Slovakiens bidrag BNP har blivit över 100 % för att bidraget är större än BNP-fall.
- 2) Polens bidrag BNP har blivit under 100 % för att Polens totala BNP har gått upp med 2,1 % .

Tabell 2. Byggindustrikrisländerna

Land	Produktionsnedgång/ 100	Andel i BNP i %	Bidrag i %	BNP-fall i %	Bidrag/ BNP i %
Litauen	0,47	8,0	3,8	15,7	23,9
Lettland	0,37	7,8	2,9	20,3	14,3
Irland	0,39	6,3	2,5	7,5	33,4
Portugal	0,13	5,1	0,7	2,9	22,9
Cypern	0,08	7,3	0,6	2,5	24,2
Belgien	0,04	4,6	0,2	3,5	5,2

Tabell 3. Finansiellkrisländerna

Land	Produktionsnedgång/ 100	Andel i BNP i %	Bidrag i %	BNP-fall i %	Bidrag/ BNP i %
Storbritannien	0,06	27,6	1,7	6,2	27,6
Schweiz	0,07	21,3	1,6	1,9	80,8
Nederländerna	0,04	25,2	1,1	4,7	22,5

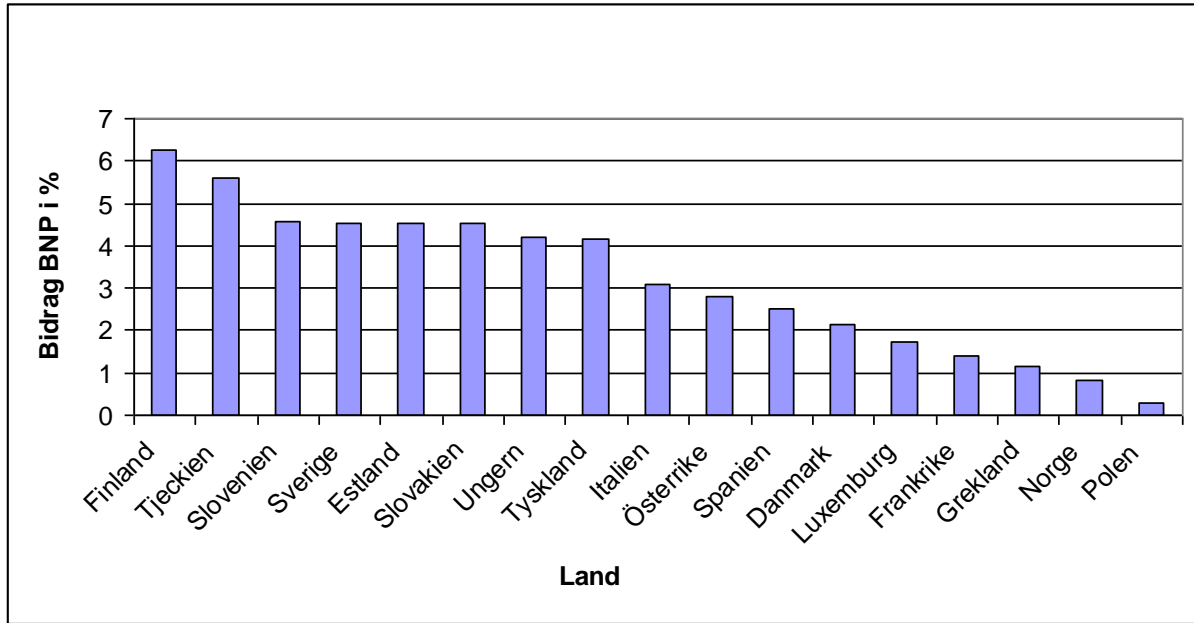
De sektorers bidrag som jag har hittat var för tre sektorer. De är tillverkningssektorn, byggindustrisektorn och den finansiella sektorn. Den störst drabbade sektor är tillverkningssektorn och därefter kommer byggindustrisektorn och den sista drabbade sektorn är den finansiella sektorn. Däremot har jag inte hittat något fall i bidrag BNP för jordbrukssektorn. Detta innebär att jordbrukssektorn inte har bidragit till ett fall i EU:s totala BNP. En förklaring till det är att jordbrukssektorn är den sektor som har klarat sig bäst för de flesta länder och gått på plus. Jordbrukssektorn utgör en liten sektor för de flesta EU-länderna. Vi kan tydligt se jordbrukssektorns storlek för alla EU-länder i figur 9.

I tabell 1-3 ovan kan vi se tydligt alla räknesteg med siffror. Tabellerna hjälper oss att se i siffror hur mycket varje grupp har fallit under den nuvarande finansiella krisen.

I tabell 2 ser vi att de två mest drabbade länder i byggsektorn tillhör till de baltiska länder som har haft störst fall i BNP som vi kan se i figur 1.

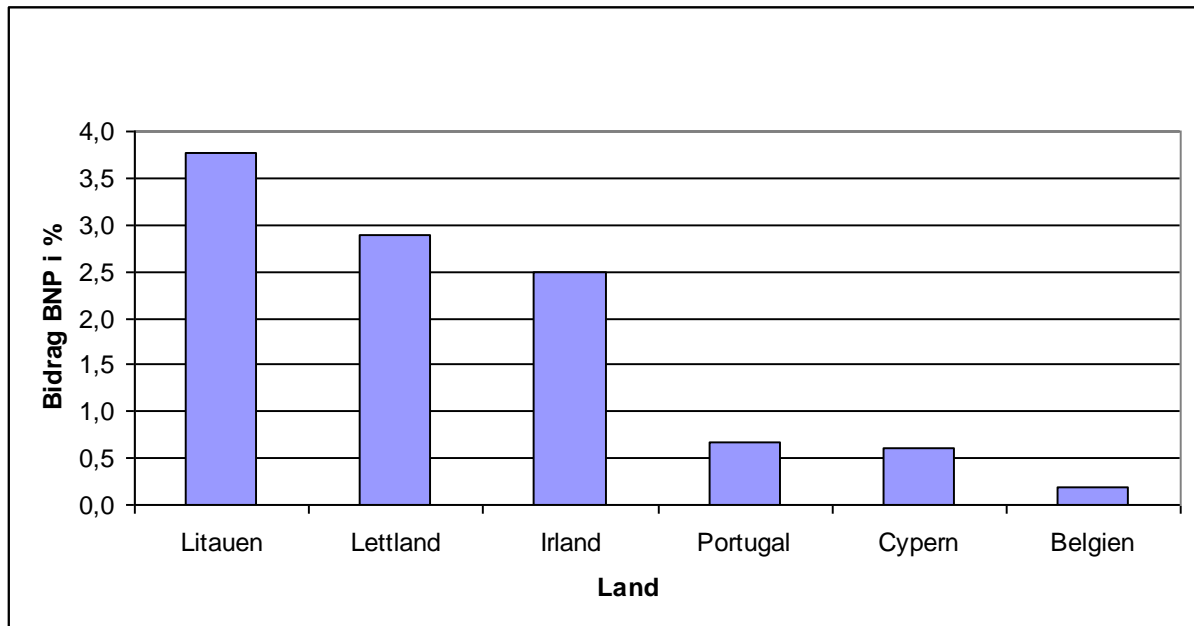
När det gäller den finansiella sektorn som är den minst drabbade sektor som vi kan se i tabell 3 har jag fått endast tre länder. De länderna hörde till gamla finansiella länder i Europa. Detta kan tyda på att de länderna är fortfarande finansiella länder.

Figur2. Bidrag BNP för tillverkningssektorn

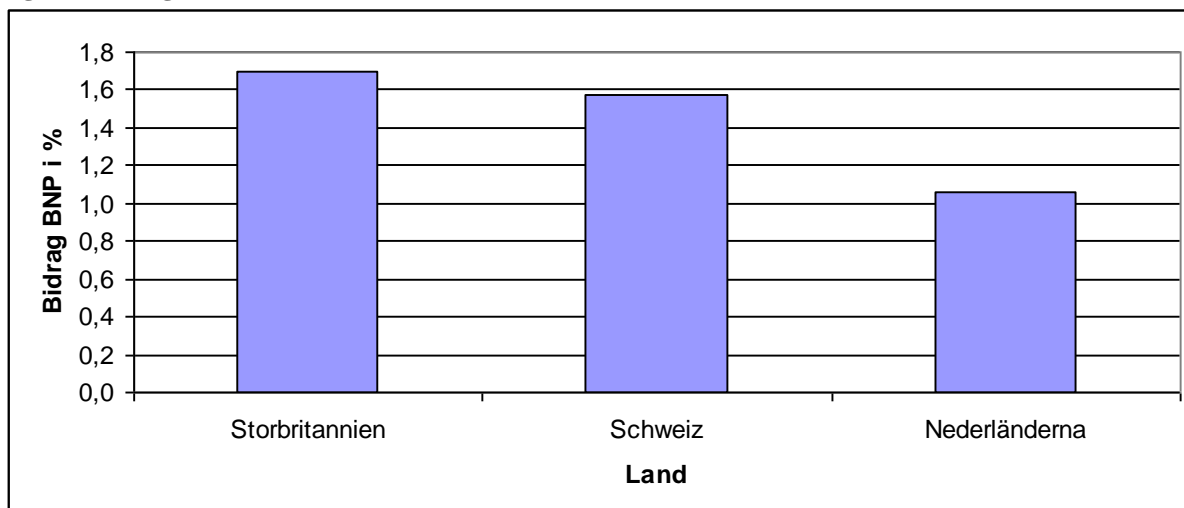
Källa: Eurostat, Quarterly National Accounts by 6 branches – volumes & GDP and main components-volumes.

Figur 3. Bidrag BNP för byggindustri sektorn

Källa: Eurostat, Quarterly National Accounts by 6 branches – volumes & GDP and main components-volumes.

Figur 4. Bidrag BNP för finansiell sektorn

Källa: Eurostat, Quarterly National Accounts by 6 branches – volumes & GDP and main components-volumes.

Grupperingen har skett från den största bidragssektorn till det minsta som vi kan se i figur 2 till 4. Det finns inget land där jordbrukssektorn har bidragit till ett fall i landets totala BNP. Därför har jag inte jordbrukssektorn i tabellform eller i figurform.

Enligt figur 2 ser vi att Finlands tillverkningssektor har det största bidraget bland alla tillverkningsbidragsländer. Med hjälp av tabell 1 ser vi att Finlands tillverkningsindustriella sektor har bidragit till ett fall i landets totala BNP med 6,2 % medan det totala BNP-fallet är 8,8 %. Vi kan konstatera att Finlands tillverkningssektor har bidragit med 70,5 % fall i landets totala BNP.

Enligt figur 3 ser vi att Litauens byggindustrisektor har det största bidraget bland alla byggindustribidragsländer. I tabell 2 kan man se att Litauens byggindustrisektor har bidragit till ett fall i landets totala BNP med 3,8 % medan totala BNP-fall är 15,7 %. Vi kan konstatera att Litauens byggindustrisektor har bidragit med 24,2 % fall i landets totala BNP, vilket utgör en liten andel av BNP-fall. Hela min studie utgår från fyra undersökta sektorer och byggindustrisektorn för Litauen har bidragit till det största fallet i landets BNP utifrån de undersökta sektorerna. Jag kan konstatera att krisen har drabbat Litauen i andra sektorer än de undersökta sektorerna.

Enligt figur 4 ser vi att Storbritanniens finansiella sektor har det största bidraget bland andra finansiella bidragsländer. Enligt tabell 3 ser vi att Storbritanniens finansiella sektor har bidragit till ett fall i landets totala BNP med 1,7 % medan totala BNP-fall är 6,2 %.

Det gäller även för Storbritannien att det finns andra sektorer som har drabbats mer än de undersökta sektorerna.

4. Vilka sektorer drabbas mest?

I detta avsnitt kommer jag att undersöka den första komponenten av bidragsformel som är sektorns produktionsnedgång.

Jag har räknat fram hur mycket i procent varje sektor har fallit i produktion under perioden 2008 kv.2 som är mitt basår fram till 2009 kv. 3. Jag har räknat ut produktionsnedgång enligt formeln:

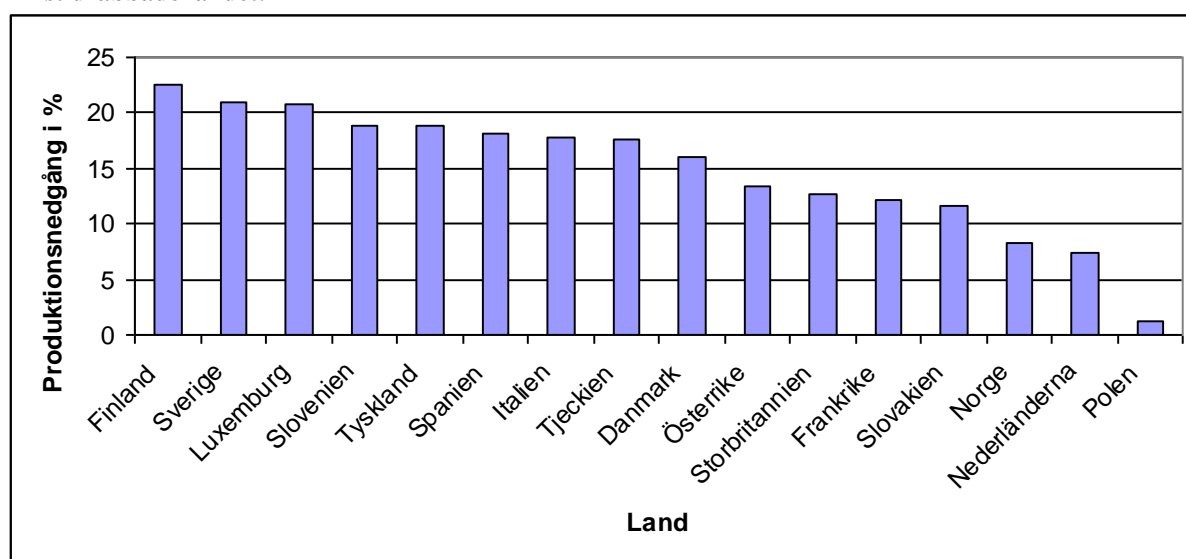
$$\text{Sektorns produktionsnedgång i procent} = (\text{produktion 2009 kv.3} / \text{produktion 2008 kv.2}) - \text{produktion 2008 kv.2}$$

Det ger oss en tydlig bild med hjälp av figuren hur mycket varje sektor har fallit under den finansiella krisen. Jag har grupperat sektorerna efter vilken sektor som drabbats mest för varje land. Därefter har jag kallat dem för krisgrupper som är en annan gruppering än bidragskriteriet ovan.

4.1. Krisgruppering enligt produktionsnedgång

Produktionsnedgång i tillverkningsindustri sektorn

Figur 5. Produktionsnedgång för tillverkningsindustri krisländer från det mest drabbade landet till det minst drabbade landet.

Källa: Eurostat, Quarterly National Accounts by 6 branches – volumes.

Utifrån min undersökning som vi ser i figur 5 har jag fått 16 länder av 26 länder som tillhör till tillverkningskrisländer, det vill säga att de har drabbats mest i tillverkningssektorn av krisen. Av de 16 länder finns 14 länder hör till tillverkningskris länder enligt tabell 1 och de resterande två länder hör till finansiellkris länder enligt tabell 3. De 16 länderna utgör mer än hälften av de 26 undersökta EU-länderna. Detta utgör en stor andel av de EU-länder som har drabbats mest i tillverkningssektorn. Orsakerna som ligger bakom den stora andelen ligger i den globala kreditkrisen.

Den globala kreditrisken har påverkat företagen direkt och allvarligt under den nuvarande finansiella krisen. Det första som inträffade var att företagen hade svårt att finansiera den likviditet som de behövde för att slutföra sina försäljningar. Det andra som inträffade var att leverantörerna begränsade sina villkor som de hade före kreditrisken, inte bara det utan de började använda nya villkor som till exempel att kräva en direktbetalning vid leverans. Alla de nya villkoren har begränsat investeringar och kreditexponeringen utomlands. I stort sett har den globala kreditrisken påverkat tillverkningsindustrin negativt. Schuldiner, Paul D., Marrinson, John T. (2009-09-01).

4.2. Ett exempel på tillverkningskrisland: Finland

Enligt min studie är Finland ett av de mest drabbade länderna av tillverkningskrisen och som vi ser i figur 2 och 5 hamnar Finland först bland tillverkningskrisländer i både grupperingen enligt bidragsandel och produktionsnedgång.

År 2009 innebär en stor chock för Finlands ekonomi. Finland är ett litet, exportberoende land och den globala minskningen av exportvolymen har lett till direkta konsekvenser för Finlands handel. Min studie visar att Finlands totala bruttonationalprodukt har sjunkit med 8,8 % mellan 2008 kvartal 2 fram till 2009 kvartal 3. Förklaringen bakom Finlands lågkonjunktur finns i den internationella kreditkrisen som har spridit sig snabbt från USA till Europa. Detta har påverkat den internationella handeln negativt. Spridningen av kreditrisken har medfört att Finland inte vågat sälja på kredit på grund av att andra länder har haft problem med sina betalningssystem. Ryssland är ett exempel på en av de viktigaste exportmarknaderna för Finland.

Finland totala bruttonationalprodukt består till 47 % av export och tillverkningssektorn utgör 23,4 % av landets totala BNP år 2009 kvartal 3. Detta innebär att den är beroende av internationell handel. Det som inträffar i andra länder drabbar Finland ännu hårdare.

Finland är ett av de hårdast drabbade länderna i Europa. Tillverkningssektorn har enligt min studie fallit med 22,6 % under perioden 2008 Kv.2- 2009 Kv.3. Finland har drabbats hårt av den globala ekonomiska nedgången, som försvagat efterfrågan på de viktigaste exportvarorna som papper och mobiltelefoner. Eljas R. (2010-02-24).

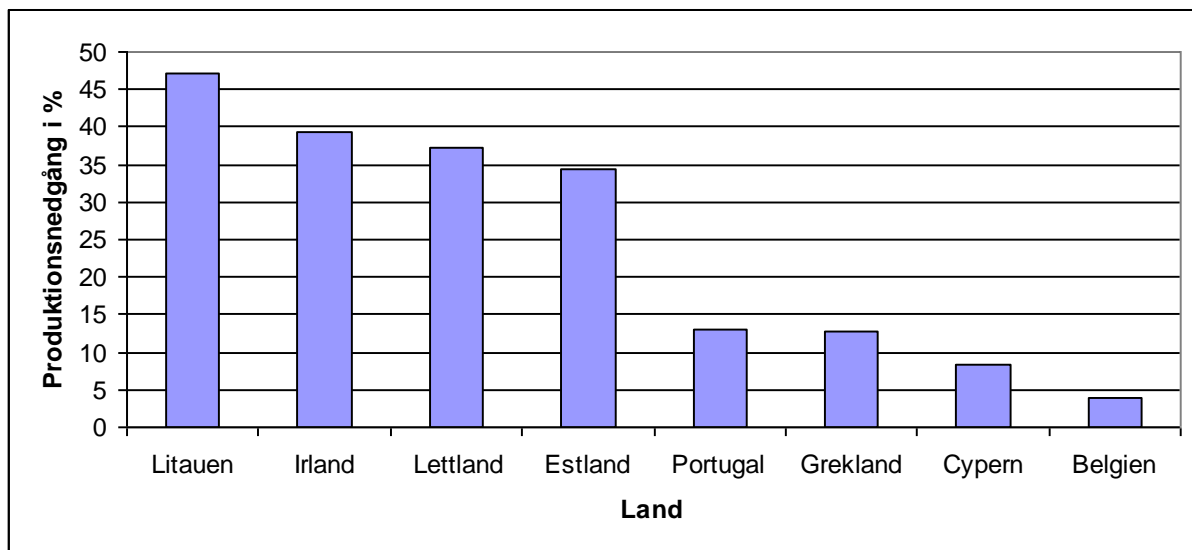
Faktorer som har bidragit till lågkonjunkturen i Finland är krisen i Ryssland samt oljepriset. De har bidragit till oroligheten bland de finländska företagen eftersom exporten till deras viktigaste handelspartner är på väg ner. ”Lägre efterfrågan från Ryssland är dåliga nyheter för finska exportföretag”, säger chefsekonom Timo Tyrvaainen från Aktia Bank AFP. EUbusiness (2009-02-24).

I januari-november 2008 var nästan 17 % av Finlands import från Ryssland samt att 12 % av Finlands export gick till Ryssland. Värdet på Finlands import från Ryssland under denna period var 9,5 miljarder euro, medan exporten uppgick till 7,1 miljarder euro. Två tredjedelar av importen bestod av olja, oljeprodukter och naturgas. Värdet av importen från Ryssland har ökat på grund av det ökade oljepriset samt andra råvaror mellan 2000 och 2008, säger Simola AFP.

För att Finland ska återhämta sig från den djupa finanskrisen krävs att Rysslands tillväxt ökar eftersom Ryssland är ett av de viktigaste handelsländerna för Finland både för export- och importandelen. EUbusiness (2009-02-24).

Produktionsnedgång i byggindustrisektorn

Figur 6. Produktionsnedgång för byggindustrikrisländer från det mest drabbade landet till det minst drabbade landet.

Källa: Eurostat, Quarterly National Accounts by 6 branches – volumes.

Utifrån min studie hör åtta länder till byggindustrikrisländerna, det vill säga att de har drabbats mest i byggindustrisektorn av krisen. Av de åtta länder finns sex länder hör till byggindustrikris länder enligt tabell 2 och de resterande två länder hör till tillverkningskris länder enligt tabell 1.

De fem först drabbade länderna har tillverkningssektorn fallit med ungefär 13 % upp till ungefär 47 %.

Där priserna på fastigheter steg kraftigt i början men föll sedan, orsaken bakom den nuvarande finansiella krisen som har startat i USA av den finansbubblan har jag nämnt i avsnitt 1 inledning. Det har medfört att utbudet på fastigheter är större än efterfrågan. Även den globala krisen har påverkat byggsektorn när det gäller import och export av bygginredningar i allmänhet.

4.3. Ett exempel på byggindustrikrisland: Litauen

Byggsektorn i Litauen har drabbats hårt av den finansiella och ekonomiska krisen. Mellan 2008 kvartal 2 och 2009 kvartal 3 har byggindustrisektorn fallit med 47 % av det totala landets bruttonationalprodukt. Byggindustrisektorns storlek utgör 5 % utifrån landets totala BNP under 2009 kvartal 3, enligt figur 10.

Byggbranschen i Litauen har drabbats hårt vilket har lett till att 10 % av arbetstillfällena har förlorats under 2008, vilket innebär att 1 612 anställda, i 128 byggföretag, har förlorat sina arbeten under perioden 2008 till juli 2009. Litauens totala bruttonationalprodukt har fallit med 15,7 % mellan 2008 kvartal 2 och 2009 kvartal 3.

Byggindustrisektorn har bidragit till en stor andel av arbetslösheter i landet, vilket innebär att den har drabbats hårt. Europa (2010-02-18).

Produktions nedgång i finansiella sektorn och jordbrukssektorn

Jag har upptäckt ett enda land som drabbats av jordbrukskris. Det är Ungern där jordbrukssektorn har fallit med 20,5 %. När det gäller finansiell kris har jag noterat ett enda land. Det är Schweiz där den finansiella sektorn har fallit med 7,4 %.

4.4. Sammanfattning av produktionsnedgången och BNP-fallet

Tabell 4 nedan sammanfattar sambandet mellan BNP-fall och typ av land, enligt min krisgruppering i kap. 4.1. Vi ser att många länder har en produktionsnedgång i en viss sektor som är större än landets totala BNP. En av de bakomliggande faktorerna är att det finns andra sektorer som inte har drabbats lika kraftigt under den nuvarande finansiella krisen vilket medförde att BNP-fallet för hela landet blir mindre än enskilda sektorerers produktionsfall.

Vi ser i tabell 4 att Polen inte har påverkats av den nuvarande finansiella krisen. Eftersom Polens totala BNP har växt med 2,1 % under 2008 kv.2 till 2009 kv. 3. Den enda sektor som har fallit i Polen är tillverkningsindustrisektorn som har fallit med 1,3 %. Polens tillverkningssektor utgör den minsta drabbade sektorn i EU-länderna.

Tabell 4. Samband mellan BNP-fall och typ av land

Land	Storlek BNP-fall	Typ av land enligt produktionsnedgång i sektorerna
Polen	- 2,09	Tillverkningsindustri kris, tillverkningsindustrisektorn har fallit med 1,29 %
Schweiz	1,94	Finansiell kris, finansiellsektorn har fallit med 7,36 %
Norge	1,89	Tillverkningsindustri kris, tillverkningsindustrisektorn har fallit med 8,24 %
Grekland	2,34	Byggindustri kris, byggindustrisektorn har fallit med 12,74 %
Frankrike	2,53	Tillverkningsindustri kris, tillverkningsindustrisektorn har fallit med 12,08 %
Cypern	2,51	Byggindustri kris, byggindustrisektorn har fallit med 8,28 %
Portugal	2,90	Byggindustri kris, byggindustrisektorn har fallit med 13,02 %
Belgien	3,45	Byggindustri kris, byggindustrisektorn har fallit med 3,93 %
Luxembourg	3,37	Tillverkningsindustri kris, tillverkningsindustrisektorn har fallit med 20,77 %
Slovakien	3,78	Tillverkningsindustri kris, tillverkningsindustrisektorn har fallit med 11,56 %
Österrike	4,08	Tillverkningsindustri kris, tillverkningsindustrisektorn har fallit med 13,31 %
Tjeckien	4,34	Tillverkningsindustri kris, tillverkningsindustrisektorn har fallit med 17,68 %
Spanien	4,49	Tillverkningsindustri kris, tillverkningsindustrisektorn har fallit med 18,13 %
Nederländerna	4,70	Tillverkningsindustri kris, tillverkningsindustrisektorn har fallit med 7,46 %
Tyskland	5,07	Tillverkningsindustri kris, tillverkningsindustrisektorn har fallit med 18,77 %
Italien	5,63	Tillverkningsindustri kris, tillverkningsindustrisektorn har fallit med 17,75 %
Sverige	5,94	Tillverkningsindustri kris, tillverkningsindustrisektorn har fallit med 20,94 %
Storbritannien	6,17	Tillverkningsindustri kris, tillverkningsindustrisektorn har fallit med 12,67 %
Danmark	6,84	Tillverkningsindustri kris, tillverkningsindustrisektorn har fallit med 16,09 %
Irland	7,39	Byggindustri kris, byggindustrisektorn har fallit med 39,44 %
Ungern	7,86	Jordbruk kris, jordbrukssektorn har fallit med 18,64 %
Slovenien	8,41	Tillverkningsindustri kris, tillverkningsindustrisektorn har fallit med 18,9 %
Finland	8,77	Tillverkningsindustri kris, tillverkningsindustrisektorn har fallit med 22,6 %
Litauen	15,72	Byggindustri kris, byggindustrisektorn har fallit med 47,11 %
Estland	16,72	Byggindustri kris, byggindustrisektorn har fallit med 34,41 %
Lettland	20,28	Byggindustri kris, byggindustrisektorn har fallit med 37,15 %

5. Sektorsstorlek

I detta avsnitt kommer jag att undersöka den andra komponenten av bidragsformeln som är sektorns andel i BNP.

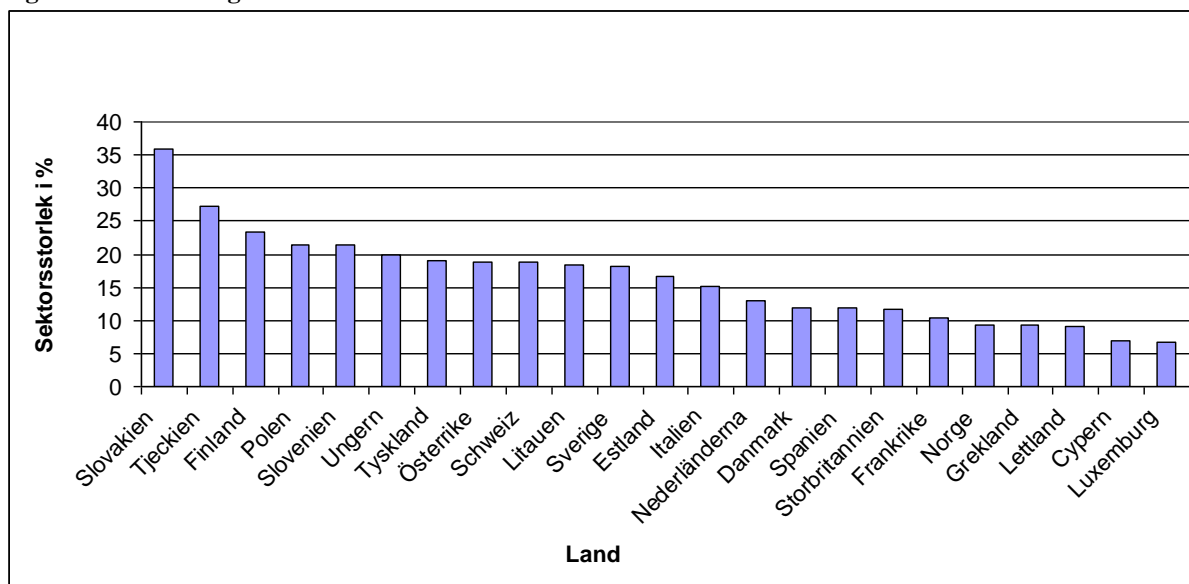
Jag har räknat fram sektorsstorlek i procent utifrån landets totala BNP enligt formeln:

Sektorns andel i BNP= sektorsproduktion 2009 kv.3/ landets totala BNP

Det som jag vill undersöka är om det finns samband mellan sektors storlek och produktionsnedgång, d.v.s. om stora sektorer påverkats mer än små sektorer under den finansiella krisen.

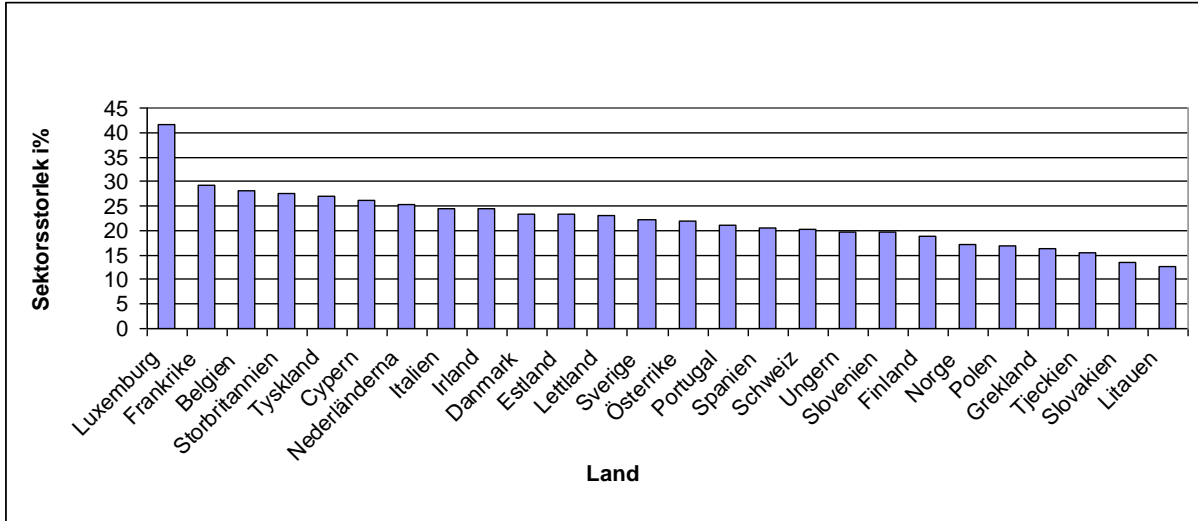
5.1. Gruppering efter sektorsstorlek

Figur 7. Tillverkningsindustrisektors storlek utifrån landets totala BNP

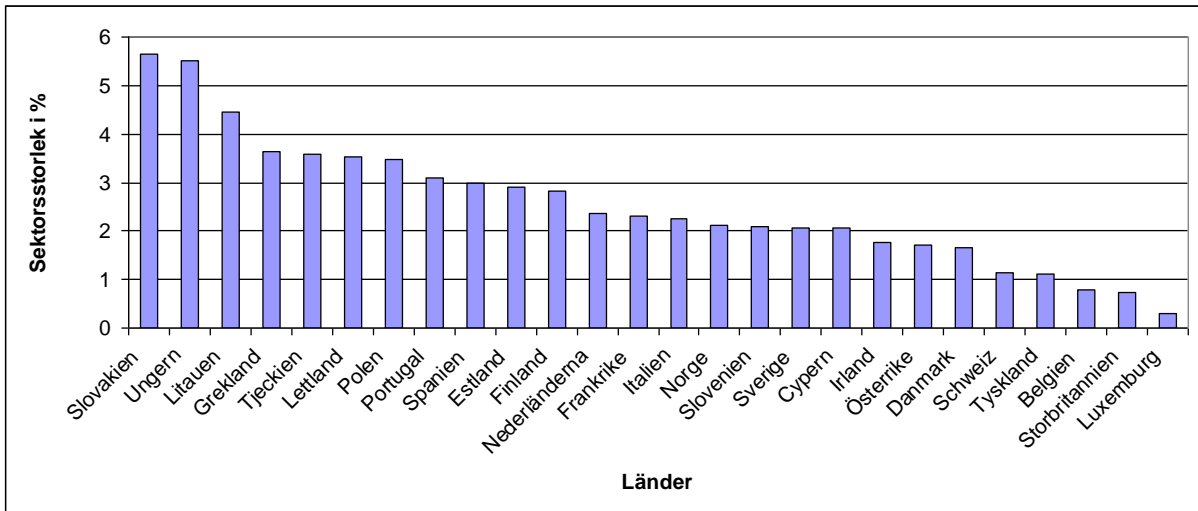
Källa: Eurostat, Quarterly National Accounts by 6 branches – volumes & GDP and main components – volumes.

Figur 8. Finansiellsektors storlek utifrån landets totala BNP

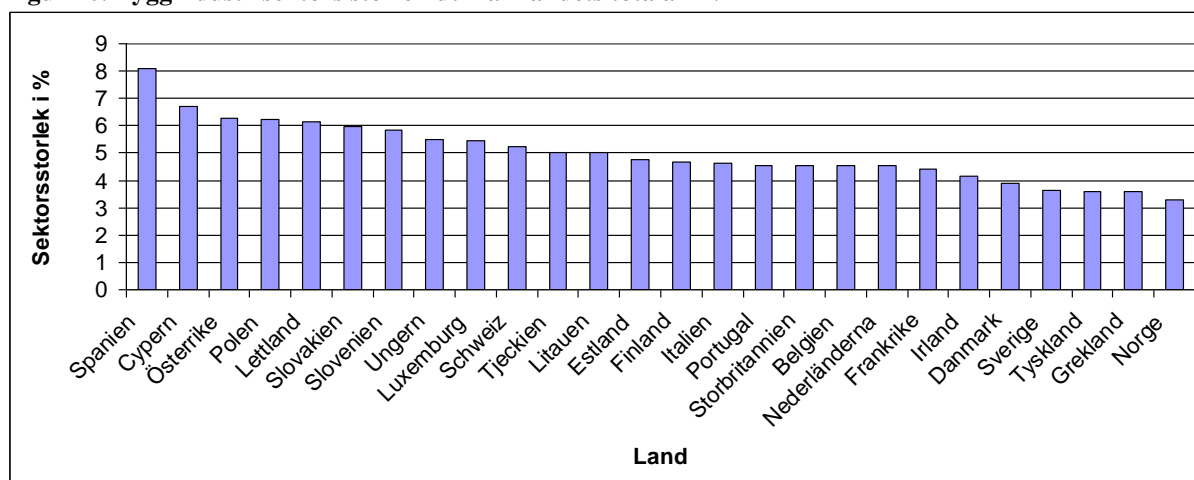
Källa: Eurostat, Quarterly National Accounts by 6 branches – volumes & GDP and main components – volumes.

Figur 9. Jordbrukssektors storlek utifrån landets totala BNP

Källa: Eurostat, Quarterly National Accounts by 6 branches – volumes & GDP and main components – volumes.

Figur 10. Byggindustrisektors storlek utifrån landets totala BNP

Källa: Eurostat, Quarterly National Accounts by 6 branches – volumes & GDP and main components – volumes.

5.2. Sektorsstorlek och den finansiella krisen

Finlands tillverkningssektor är mest drabbad bland alla tillverkningskrisländerna. Den har fallit med 22,6 %. Finlands tillverkningssektorsstorlek utgör 35,9 % av landets totala BNP. Finlands största sektor är tillverkningsindustrisektorn enligt min studie.

Däremot utgör Slovakiens tillverkningssektors storlek 35,9 % av landets totala BNP men har fallit med 11,5 % och hamnar i 13:e plats bland tillverkningsindustrikrisländerna enligt avsnitt 4.1 figur 5.

Luxemburgs största sektor är den finansiella sektorn som utgör 41,7 % av landets totala BNP. Luxemburgs tillverkningssektorsstorlek utgör 6,8 % av landets totala BNP och har hamnat på 3:e plats bland de mest drabbade länder av tillverkningskris, fallet har varit 20,8 % enligt avsnitt 4.1 figur 5.

När det gäller byggindustrisektorn har Litauen drabbats mest av en byggindustrikris. Litauens byggindustrisektors storlek utgör 5 % av landets totala BNP. Men Litauens byggindustrisektorsstorlek utgör inte den största sektorn för landet utan tillverkningssektorn är störst. Tillverkningsindustrisektorn i Litauen utgör 18,3 % av landets totala BNP. Men enligt min studie så har Litauen drabbats mest inom byggsektorn och inte tillverkningssektorn.

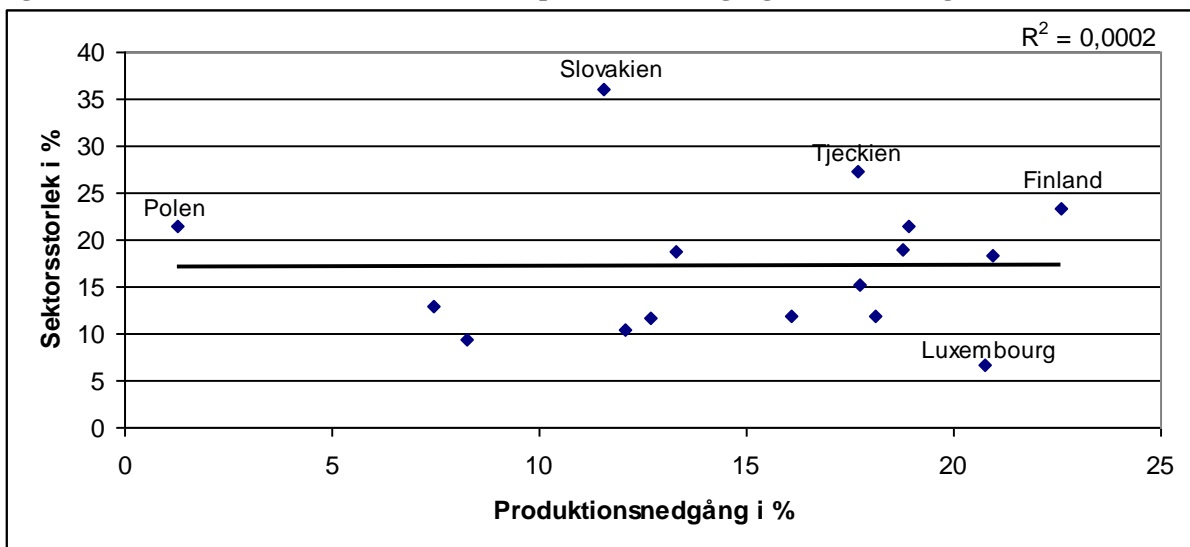
När det gäller Spanien har tillverkningssektorn som utgör 12 % av landets totala BNP drabbats mest medan den största sektorn i Spanien är den finansiella sektorn som utgör 20,6 % av landets totala BNP.

När det gäller jordbrukssektorns storlek är den relativt liten i alla EU-länderna samt den minst drabbade sektorn för hela Europa. I de flesta EU-länderna har jordbruket växt. Jag har noterat ett enda land som har drabbats i jordbrukssektorn, det är Ungern. Jordbrukssektorn i Ungern har fallit med 20,5 %. Ungerns jordbrukssektorsstorlek utgör 5,5 % av landets totala BNP, medan Ungerns största sektor är tillverkningssektorn som utgör 20 % av landets totala BNP.

När det gäller den finansiella sektorn så är den relativt stor i alla EU-länderna. Den finansiella sektorns storlek är 12,6 % till 41,7 % av EU-ländernas totala BNP. Men jag har noterat ett enda land som blivit drabbats av den finansiella krisen och det är Schweiz. Schweiz finansiella sektorns storlek utgör 20,1 % och är största sektorn utifrån landets totala BNP.

Sektorers storlek påverkar inte fallet inom de olika sektorerna, vilket jag visat i exemplet ovan. Enligt min studie för sektorsstorlek utifrån landets totala BNP har jag kommit fram till att sektorsstorlek inte påverkar själva produktionsnedgången. Landets största sektor behöver inte drabbas mer än andra sektorer under en finansiell kris. Med hjälp av figur 11 kan jag konstatera att det inte finns samband alls mellan sektorsstorlek och produktionsnedgång för tillverkningsindustrisektorn. Vi kan även titta på R^2 som är 0,0002 som stärker slutsatsen att det inte finns något samband mellan dem.

Figur 11. Sambandet mellan sektorsstorlek och produktionsnedgång för tillverkningsindustri sektorn

Dessa exempel samt figur 11 ger oss en tydlig bild av att sektorns storlek utifrån landets totala BNP inte har direkt påverkan för vilka sektorer som drabbas mest under en finansiell kris, utan sektorer som är mest internationellt beroende påverkas mest p.g.a. den globala finansiella krisen. Hur landets struktur är uppbyggd har också betydelse för hur landet drabbas.

6. Bakomliggande faktorer

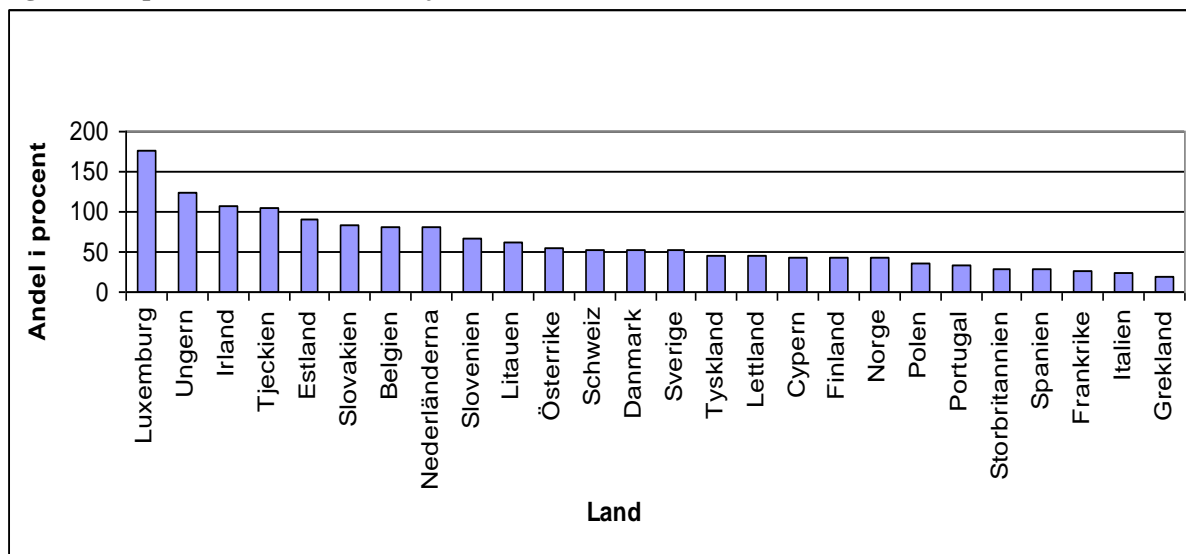
I detta avsnitt kommer jag att undersöka två centrala kanaler genom vilka den globala krisen kan drabba enskilda länder, nämligen genom exportsektorn och en nedgång i huspriser. En stor export innebär att landet är internationellt beroende och en internationell minskning i efterfrågan drabbar direkt länder som är mer exportberoende än andra. Därför vill jag undersöka både exportandel och exportfall för varje undersökt land. Jag vill även undersöka huspriserna, eftersom den finansiella krisen startade av fastighetsbubblan. Där priserna på fastigheterna har stigit kraftigt vilket har varit en lönsam investering i fastigheter i början, men när fastighetspriser har fallit orsakat en minskning i efterfrågan, vilket har inte varit lönsamt att investera i fastigheter.

6.1. Exportandel och exportfall

Jag har räknat både exportandel och exportfall för varje EU-land utifrån landets totala BNP. Exportandelen är kvoten av exportandel och totala BNP, (X/Y) , där X står för export och Y för BNP under 2009 kv.3. När det gäller exportfall har jag räknat ut på samma sätt som jag har räknat produktionsnedgång i avsnitt 4. Uträkningsperioden sträcker sig från 2008 kv.2 till 2009 kv.3.

Figur 12 är rangordnad från länder med störst exportandel till länder med minst exportandel för de 26 undersökta länderna.

Figur 12. Exportandel för varor och tjänster utifrån landets totala BNP för 2009 Kv.3

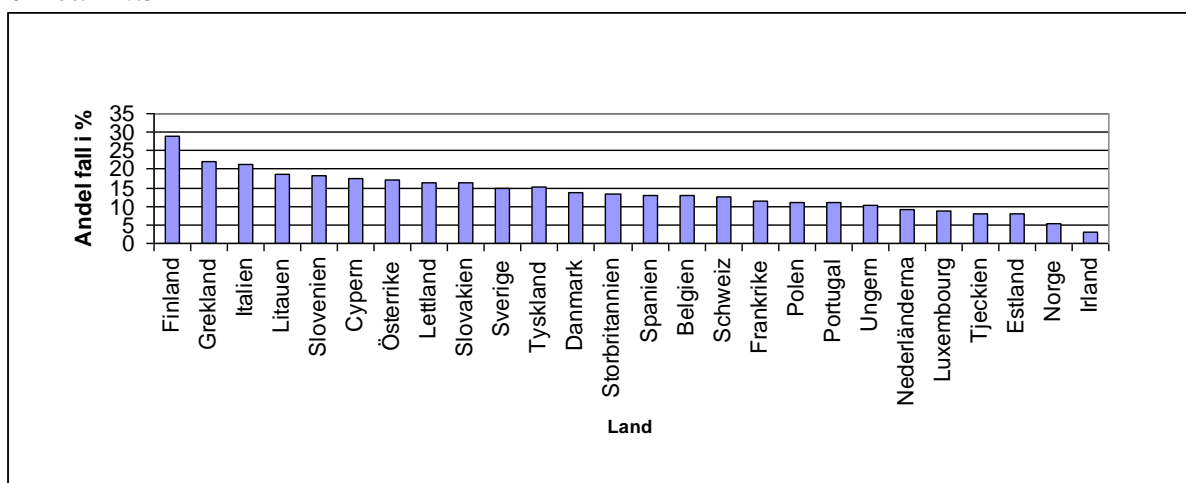

Källa: Eurostat, export and imports, volumes.

Vi ser tydligt i figur 12 att Luxemburgs, Ungerns, Irlands samt Tjeckiens har exportandel som ligger över 100 %, en förklaring ligger i att de statistiska siffrorna för exportandelen för de länderna har varit större än landets totala BNP, enligt statistiska siffror i Eurostat (2009 kv.3).

Figur 13 exportfall visar tydligt vilka länder som har drabbats mest i sin exportsektor samt vilka länder som har drabbats minst i sin exportsektor.

Figur 13. Exportfall av varor och tjänster från det mesta drabbade landet till det minsta drabbade landet för 2009 Kv.3

Källa: Eurostat, Export and imports, volumes.

Enligt Figur 13 har alla länder drabbats i sin exportsektor. Vi vet att det mest drabbade landet Finland. Enligt "tabell 1; tillverkningskrisländer" ser vi att Finland hör till ett av de tillverkningsindustriländer som har drabbat mest av krisen. Tillverkningssektorn har fallit med 22,6 %. En av förklaringarna som ligger bakom är att Finland är ett exportberoende land.

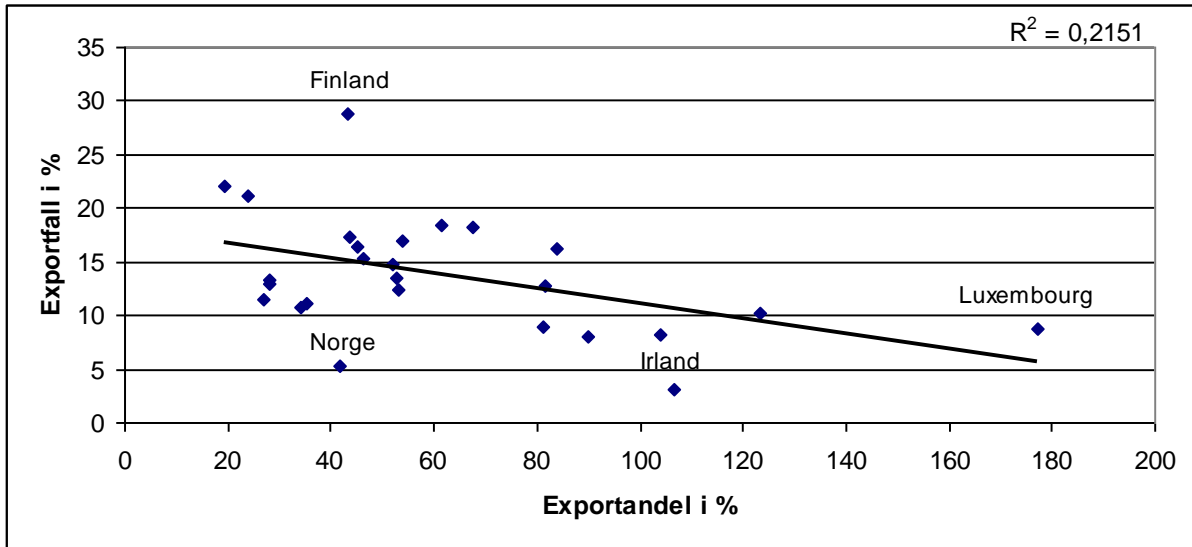
Irland som är det minst drabbade landet i sin exportsektor trots att exportsektorns storlek utgör 106,6 % av Irlands totala BNP. Irland hör till byggindustrikrisländer vilket kan ge en rimlig förklaring till att landets exportsektor inte påverkats av den nuvarande finansiella krisen även om Irlands exportsektor är tillräckligt stor.

Vi kan se tydligt att exportsektorns storlek inte har någon betydelse för hur mycket sektorn drabbas av krisen. Finland som jag har nämnt innan är ett exportberoende land men Sveriges exportsektor är t. ex större än Finlands men ändå har Finlands drabbats hårdare än Sverige. Men om vi tittar på figur 14 ser vi att vi har ett samband där R^2 är 0,2 men sambandet är negativt, d.v.s. när exportandelen blir större blir exportfallet mindre.

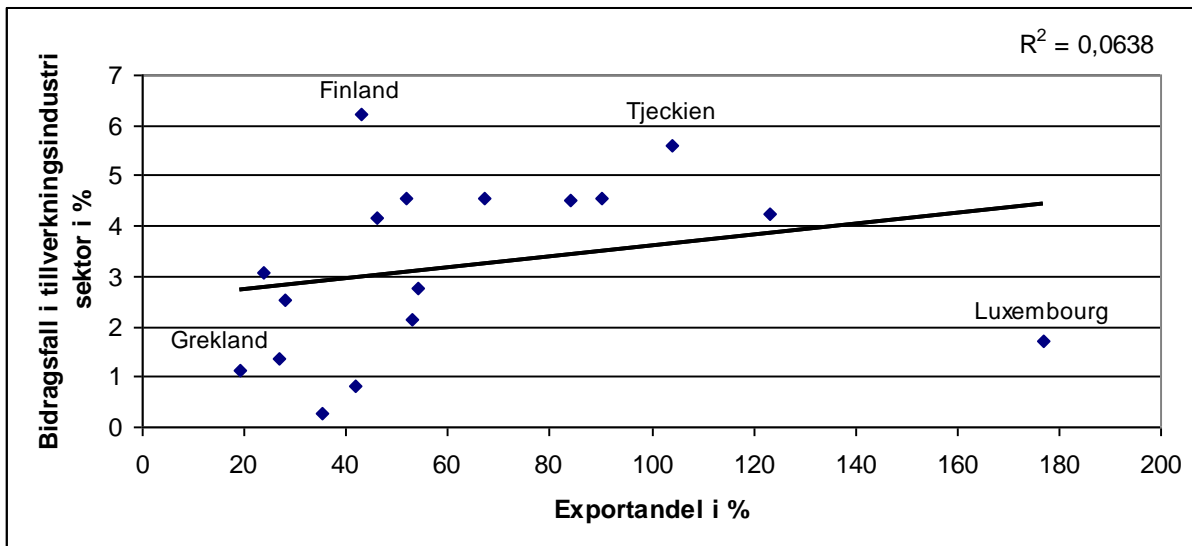
När det gäller sambandet mellan bidragsfall i tillverkningsindustri sektorn och exportandel kan vi konstatera att det finns ett positivt samband men inte starkt som vi kan se i figur 15. Där har vi fått R^2 till 0,06 vilket tyder på ett svagt samband mellan de.

I figur 16 ser vi att sambandet mellan totala BNP-fall och exportandel för de flesta länder som har haft BNP-fall ligger mellan 2- 9 % och exportandelen ligger mellan 2-10 %. Därför kan vi dra en slutsats att det finns ett samband mellan totala BNP-fall och exportandel men inte ett starkt samband. Utifrån figur 15 och 16 kan jag konstatera att sambandet mellan bidragsfall i tillverkningssektorn och exportandel är starkare än BNP-fall och exportandel.

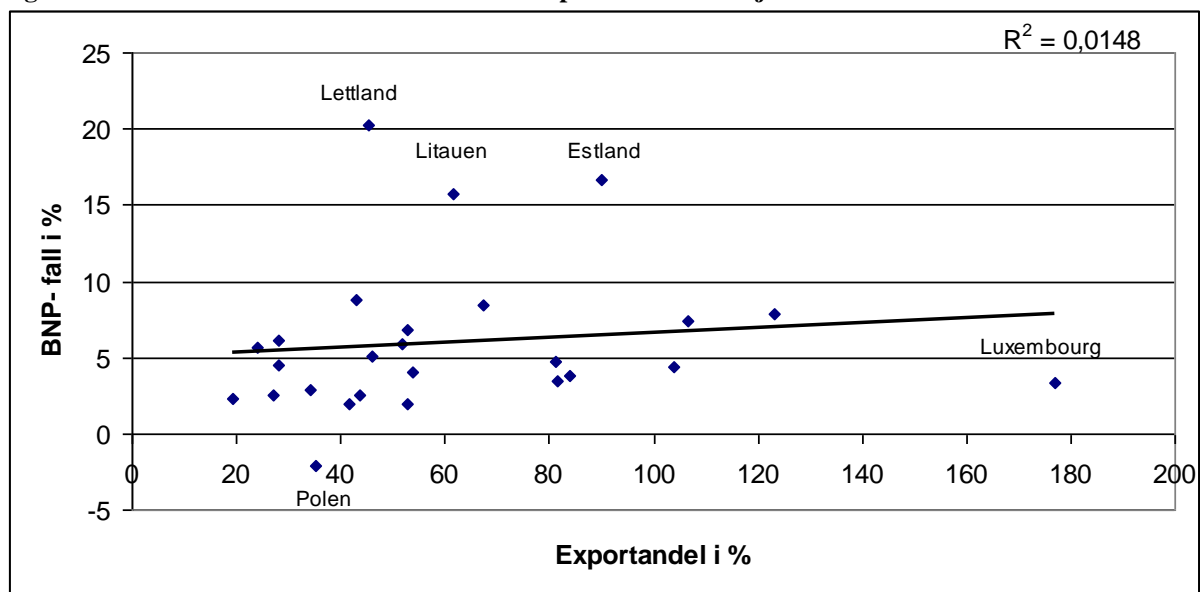
Figur 14. Samband mellan exportfall och exportandel för varje land

Figur 15. Samband mellan bidragsfall i tillverkningsindustri sektorn och exportandel

Figur 16. Samband mellan totala BNP-fall och exportandel för varje land

6.2. Huspriser

Jag har räknat fallet i huspriser för 16 EU-länder för år 2008 och 2009. Under denna period har den finansiella krisen drabbat EU-länderna. Av de 16 länderna hör fyra länder till byggindustrikrisländerna. Jag har tyvärr inte hittat data för husprisfall för alla undersökta EU-länder som är 26 länder. Därför har nöjt mig med de 16 EU-länder som ändå kan ge oss en bra bild om hur länderna har drabbats.

Data som jag har hittat räknas för år 2008 och 2009 i procent med data från Global Property Guide (2010-02-04). För att räkna hur mycket huspriserna fallit i procent för både åren har jag använt mig av följande formel:

$$\text{Husprisfall i procent 2008-2009} = 100 - 100 \times (1 - \% \text{ fall 2008}/100) \times (1 - \% \text{ fall 2009}/100)$$

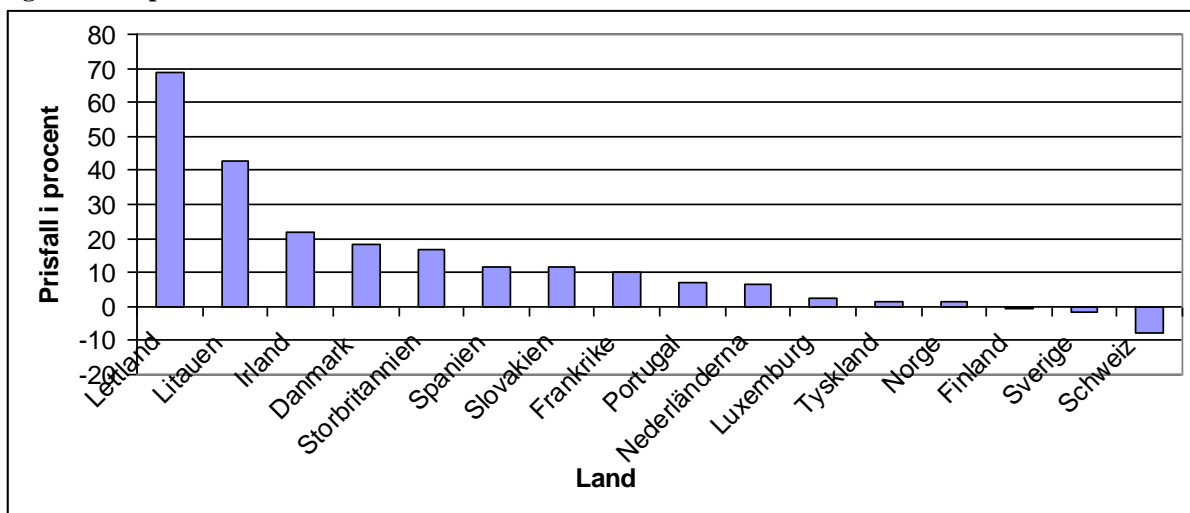
I figur 17 ser vi att de största husprisfallen har skett i de baltiska länderna d.v.s. Lettland och Litauen. De baltiska länderna hör till de byggindustrikrisländer som har drabbats mest som vi kan se i figur 6 samt i tabell 2. Detta visar tydligt att byggindustrikrisländerna har drabbats av en fastighetsbubbla, där fastighetsinvestering inte har varit en lönsam investering längre eftersom fastighetspriserna fallit kraftigt. Vi ser också i figur 17 att Finland, Sverige och Schweiz inte har haft husprisfall. Tvärtom har priserna på fastigheter ökat under denna period.

En förklaring till det är att varken Finland, Sverige eller Schweiz har haft byggindustrikris. De länderna hör till tillverkningskrisländer som vi kan se i tabell 1.

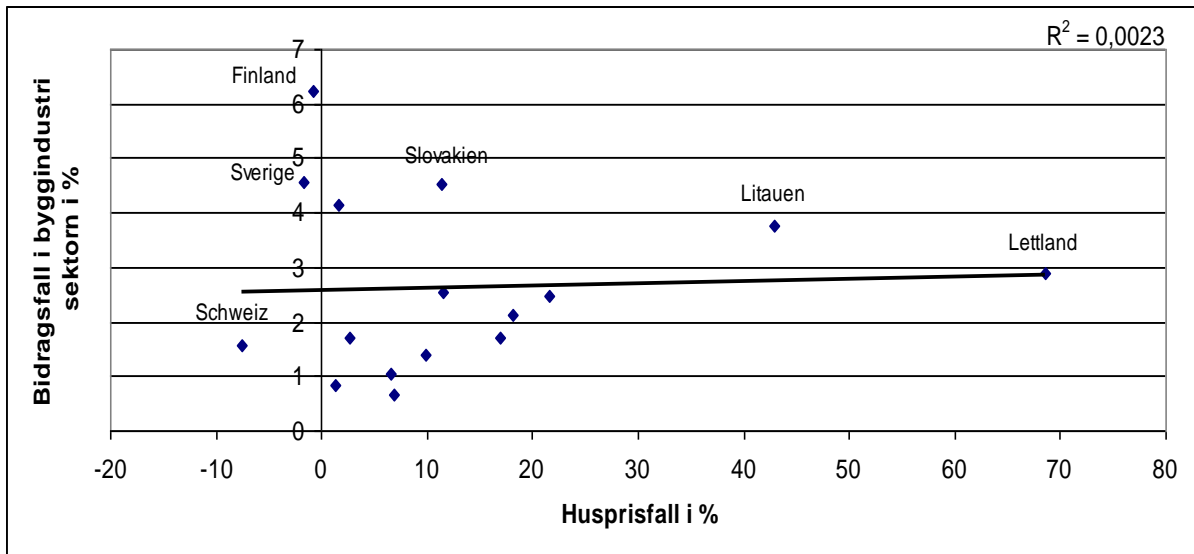
När det gäller figur 18 har jag undersökt samband mellan bidragsfall och husprisfall för de 16 länderna. Utifrån figur 18 kan vi konstatera att det finns ett svagt positivt samband mellan bidragsfall i byggindustrisektorn och husprisfall. Jag fick R^2 till 0,002 vilket tyder på ett väldigt litet samband mellan bidragsfall och husprisfall. De länderna som har positivt samband i figur 18 är byggindustrikrisländer (Litauen, Lettland, Irland och Portugal). Enligt figur 18 har vi tre avvikande länder (till vänster) där huspriser har gått upp under 2008-2009. De är Schweiz där huspriserna har gått upp med 7,5 %, Sveriges huspriser har gått upp med 1,6 % och Finlands huspriser har gått upp med 0,8 %. Det mest drabbade land i figur 18 är Lettland vars husprisfall har varit 68,6 %.

När det gäller figur 19 har jag undersökt om det finns samband mellan husprisfall och produktionsnedgång i byggindustrisektorn för de 16-EU länderna. Med hjälp av figur 19 kan vi konstatera att det finns ett starkt positivt samband mellan produktionsnedgång och husprisfall. Jag fick R^2 till 0,61 vilket är ett stort tal och tyder på ett starkt samband mellan dem. Det vill säga att när huspriserna stiger ökar produktionen i byggindustrisektorns i samma takt.

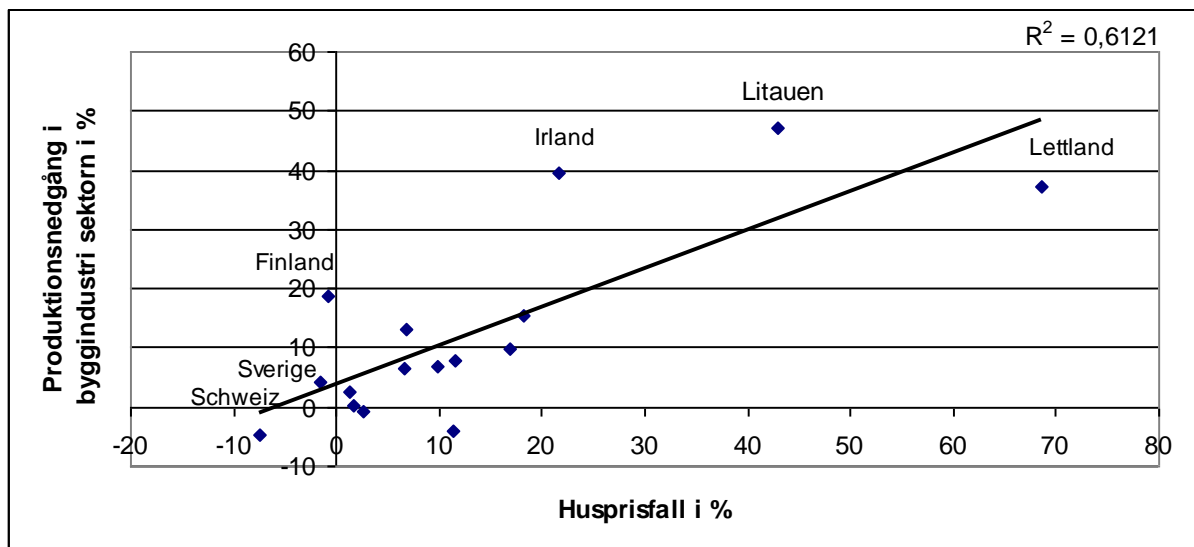
Figur17. Husprisfall från det mest drabbade landet till det minsta drabbade landet

Figur 18. Sambandet mellan bidragsfall och husprisfall

Figur 19. Samband mellan produktionsnedgång i byggindustri sektorn och husprisfall för de 16 länder.

7. Slutsats

I min undersökning har jag kommit fram till att även om den nuvarande krisen har varit global så har den drabbat de 26 undersökta EU-länderna på olika sätt. BNP har sjunkit för nästan alla EU-länderna, men i olika grad, förutom Polen. Det är inte heller samma sektorer som har drabbats i alla EU-länderna. Sektorernas produktion har i allmänhet drabbats mer än landets totala BNP, en bakomliggande förklaring till detta är att det finns andra sektorer i landet som har klarat sig bättre under den finansiella krisen. Detta har medfört att landets totala BNP inte har drabbats lika hårt som den enskilda sektorn. Den enskilda sektorns storlek har inte påverkat fallet i produktionen. Stora sektorer har inte drabbats mer än de mindre sektorer. Figur 13 ger oss en tydlig bild om hur sektorsstorlek relaterar till en sektors produktionsnedgång.

Den nuvarande finansiella krisen har ett starkt samband med export, eftersom exporten utgör en central kanal mellan den egna ekonomin och den internationella ekonomin som är beroende av omvärlden och dess ekonomi. Många länder har drabbats i sina exportsektorer vilket har skadat hela landets ekonomi som t.ex. Finland.

Husprisfall är den andra viktiga kanal som har gett oss en säker bild om att byggindustrikrisländer har haft största husprisfall i sin ekonomi.

En sak som jag funderade på innan jag skrev min uppsats är varför vi inte kan undvika eller kontrollera en finansiell kris. Jag har konstaterat att varje land drabbas olika beroende på landets struktur och hur landets regering hanterat situationen. För det andra att varje land kommer att klara sig om det har en stor inhemsk marknad. När ett land har en stor inhemsk marknad, som Polen, så kommer ekonomin att fortsätta växa samt de inhemska företagen drabbas mindre. För det tredje har EU-länderna har generellt sett en hög produktion som ger mer än den inhemska marknaden behöver. Detta innebär att EU-länderna blir exportberoende.

En finansiell kris kommer att uppstå i vilket fall som helst men det viktigaste för ett land är att försöka stärka den inhemska marknaden, för att på så sätt kunna klara en kris bättre.

Referenser

Brian, N. (2009-12-17), "Recession in the EU-27: length and depth of the downturn varies across activities and countries", *Eurostat*,
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-SF-09-097/EN/KS-SF-09-097-EN.PDF

Camilla A. (2010-03-26), "Poland: European Success Story but Challenges Ahead", *IMF Survey Magazine: Countries & Regions*,
<http://www.imf.org/external/pubs/ft/survey/so/2010/CAR032610A.htm>

Eljas R. (2010-02-24), "Finland's economy - From shock to recovery", *Embassy of Finland, Vilnius*,
<http://www.finland.lt/public/default.aspx?contentid=186959&nodeid=38419&contentlan=2&culture=en-US>

EUbusiness, (2010-02-24), "Russia's economic woes worry trading partner Finland",
<http://www.eubusiness.com/news-eu/1235445422.23/view>

Europa, (2010-01-18), "806 construction workers in Lithuania to receive help from EU Globalisation Fund",
<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/10/28&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>

Global Property Guide, (2010-02-04), "House price changes year to end Q4 2009",
<http://www.globalpropertyguide.com/house-prices-indices/House-price-changes-year-to-end-Q4-2009>

Schuldiner, Paul D, Marrinson, John T. (2009-09-01), "Financing Overseas Manufacturing in the Global Credit Crisis", *AllBusiness*,
<http://www.allbusiness.com/banking-finance/banking-lending-credit-services-letters/13063101-1.html>

Wikipedia, (2010-03-24), "Finansbubbla",
<http://sv.wikipedia.org/wiki/Finansbubbla>

Data

Alla mina statistiska siffror har hämtats från Eurostat hemsida
Eurostat: Eurostat, statistiskdata, National accounts (including GDP), Database, Quarterly national accounts, Export and imports, volumes.
<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home>